

KÜLÖNFÉLÉK

HALÁLOZÁSOK.

Bibel János okl. építészmérnök, a Ruzsíkai Márványbánya R. T. vezérigazgatója, folyó hó 4-én, életének 80. évében elhunyt.

A megboldogult kimagasló szerepet töltött be az ország közgazdasági életben; egyesületünknek 4 évtizedet meghaladó idő óta alapító tagja és lapunknak hűséges olvasója volt.

*

Vajda Gyula nyug. közalapítv. erdőtanácsos, egyesületünk rendes tagja, mult hó 28-án Keszthelyen elhunyt.

*

Szalontai (Schneider) Ernő m. kir. erdőmérnök, — amint ezt a kaposvári m. kir. erdőigazgatóság tisztikarának gyászjelentése velünk tudatja, — mult hó 21-én Budapesten elhalálozott.

*

Vajda Pál nyug. erdőtanácsos, Pozsony város erdőhivatalának évek hosszú során át volt vezetője, hosszas betegség után Pozsonyban elhunyt.

Nyugodjanak békében!

SZEMÉLYI HÍREK.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a szolgálat érdekében *Galambos József* m. kir. erdőmérnököt Győrből áthelyezte Kisbérre, a m. kir. állami ménesbirtok igazgatóságához.

*

A klosterneuburgi kanonok-rend *Vassányi Mihály* erdőtanácsosnak f. évi november hó elsején történt végleges nyugalmabavonulásával a rendi erdőhivatal vezetésével *Aprily Ernő* erdőmérnököt bízta meg.

MEGALAKUL A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZEK EGYSÉGE ERDŐMÉRNÖKI OSZTÁLYA.

Lapunk f. évi III. füzetében már ismertettük azokat az indokokat, amelyek szükségessé teszik, hogy az erdőmérnöki kar, közgazdasági súlyának megfelelően, végre külön is képviselőt nyerjen a legrégebb magyar mérnöki egyesülés keretein belül.

A m. kir. József nádor műegyetem erdőmérnöki osztályának tanári kara hónapokon keresztül fáradozott azon, hogy a tervbevett megalakulás létrejöhesse és erre vonatkozó felhívását megküldötte egyesületünk valamennyi tagjának.

Sok hozzátenni valónk a felhívásban kifejtettekhez nincsen.

Elismerjük, hogy a nehéz gazdasági viszonyok mellett kétszeres megterhelést jelent a szerény javadalmazású tisztviselőre újabb tagsági kötelezettségek vállalása.

De áldozatkészség nélkül kari érdeket megvédeni nem lehet és a mérnöki szellem egyre kibontakozóbb arányokban való érvényesülése mellett végzetes hiba lenne nem gondoskodni kellő körültekintéssel és súllyal a különleges erdőmérnök-érdekek hatóságos védelméről.

A mérnöki hivatás minden iránya már régen osztályok szerint tömörítette tagjait, hogy az egységben rejlő nagyobb erő segítségével vehesse fel a küzdelmet az egyre élesebbé váló versenyben. Egyedül mi, erdőmérnökök, mulasztottuk el eddig, hogy szakunkat észrevételessük és *önállóságunknak külső formát is adjunk* a mérnöktársadalomban.

Elsősorban erről van szó és ezért arra kérjük tagtársainkat, különösen a műszaki munkakörben dolgozókat és azokat, akiknél nem jelent nagyobb anyagi megterhelést még egy egyesületi tagság vállalása, nyujtsanak segédkezet az önálló erdőmérnöki osztály tervének megvalósításához.

Mert meggyőződésünk, hogy *önmaguk ügyét is úgy viszik előbbre a legjobban*, ha karunk messzebbnéző céljait szolgálják tagsági támogatásukkal.

„VADÁSZAT MAGYARORSZÁGON“.

Ünnepélyes keretek között, a Kormányzó Úr Öfőméltósága jelenlétében mutatta be a m. kir. külkereskedelmi hivatal a most megnyílt berlini nemzetközi vadászati kiállításra készült propagandafilmjét.

A régi igazság, hogy t. i. jó bornak nem kell cégér, a magyar vadgazdaság hírnevével kapcsolatosan is érvényben marad, de azért mégis igen dícséretesnek kell neveznünk minden olyan törekvést, amely hazai értékeinknek szélesebb körben való megismertetésére törekszik.

A berlini vadászati olimpiász pedig az elképzelhető legkedvezőbb alkalom arra, hogy a világ minden tájáról odaseregülő vadászok tájékoztatást kapjanak az áldott magyar föld csodálatos vadbőségéről és annak minőségéről.

A „Vadászat Magyarországon“ lehetősége a külföldiek számára elsősorban pénzkérdés ugyan és valószínűleg csak az anya-

giakban bővelkedők kisebb számát tudja elhozni hozzánk a jövőben is, de azért a vadászok zömét kitevő középosztálybeli látogatói a berlini kiállításnak minden bizonnyal páratlan gyönyörűségüket fogják találni az itt készült felvételekben.

Mert azok mind szakszerűség, mind fényképezés szempontjából tökéleteset nyújtanak.

A sorozat az októberi agarászat bemutatásával kezdődik és a hónaponkénti vadászati lehetőségek bemutatásával a szeptemberi szarvasbögéssel végződik. A fácán-, fogoly- és nyúl vadászat mérsékeltébb izgalmaival egyesesen fokozza a vad számbeli bővsége, amelyért méltán irigyelhetnek bennünket külföldön.

A hortobágyi libázás olyan különlegességünk, amelynek híre a világ legtávolabbi zugaiba is elérkezett és egy hatalmas turista-szálló építésére ösztönzi Debrecen városát.

Az őzbak és vadkan természetes mozgásának, a képen is tisztán látható elejtésének megörökítése a keretül szolgáló gyönyörű erdei képpel együtt igen figyelemreméltó és szép technikai teljesítmény.

Bravúros részlet a solymászás bemutatása is; az üregi nyúlra levágódó héjját szinte szeretné megtapsolni az ember bozorkányos ügyességéért.

A rendezőség — okos számítással — a szarvasbögést hagyta utoljára. Nem hinném, hogy a vadászat terén teljesen járatlan laikus is ne találná igazi szívbéli gyönyörűségét a szeptemberi szarvasnásztól izgalmas erdő szépségeiben.

Láttunk egyízben már egy német filmet, amely a szarvas életét dolgozta fel. Abban is kiemelkedő rész jutott a bögés idejének, de az nyomába sem léphet a magyar felvételeknek.

Amint az operatőr itt összehozott, igazán esüesteljesítménye a természeti felvételeknek. A hatalmas koronás bika szakadatlan bögés közben vonul keresztül az erdőn olyan közelségben a lencse előtt, hogy minden mozdulatát a legkisebb részletekig szemmel kísérhetjük. Látjuk a tehének viselkedését, a vetélytársak viaskodását és végül a véreb munkáját.

És mindezt egy olyan hatalmas öreg bikával kapcsolatosan, amelyik ebben a pillanatban bizonyára jogos aspiránsa egyik aranyéremnek. Ez a körülmény, hogy t. i. nem egy állatkerti szelíd bikával játszottak el a főszerepet, hanem — mint egyébként a filmnek többi fejezetében is — a szabad természetnek egyegy hamisítatlan részletét hozzák a közönség elé — egyik legnagyobb értéke a filmnek.

Somkuti István az operatőr neve, megérdemli, hogy megjegezzük magunknak.

De hogy ne csak dícséret legyen a beszámolónk, őszintén meg kell mondanunk: a kísérő zene nem mindenben elégitette ki

várakozásunkat. Néhol — nyilván a hangszerek kevés száma miatt — egészen elvékonyodott, amin a felerősített hangszóró se tud segíteni. A szarvasbőgés mozzanatainak aláfestése azonban kitűnő és egészben véve bizonyára senki se fogja kevésbé értékelni a látottakat a kissé takarékos zenekíséret miatt.

M.

A LEOBENI Bányászati Főiskola önállósága.

Három évvel ezelőtt történt, hogy az osztrák törvényhozás megszüntette a régi hírneves leobeni bányászati főiskolát, illetőleg beolvasztotta a grazi műegyetembe, mint annak egyik karát. Az átszervezés gyakorlati kivitele úgy történt, hogy a bányamérnök-hallgatók az előkészítő tárgyakat Grazban voltak kötelesek hallgatni, szorosabban vett bányászati kiképzésüket azonban továbbra is Leobenban nyerték.

Az önálló főiskola megszüntetését takarékosági szempontokkal indokolta a kormányzat. A bányásztársadalom ennek a beállításnak tarthatóságát is erősen kétségbe vonta és a befejezett tények után sem adta fel a harcot főiskolájának visszaszerzéséért, mert az új állapotot a szakoktatásra nézve veszélyesnek tartotta.

Két évi próbálkozás után beigazoltnak látszott az intézkedés helytelensége és ez év nyarán a kormány — engedve a több oldalról igen erősen megnyilvánuló kívánságnak — *visszaadta a főiskolának az önállóságát*. Az erre vonatkozó újabb törvényt, — amint azt a „*Montanistische Rundschau*“-ban olvashatjuk — elsősorban Leoben városa fogadta kitörő örömmel (annyira, hogy a visszahelyezéssel kapcsolatban felmerülő 20.000 Schilling költséget teljes egészében magára vállalta!), de nagy megnyugvására szolgált Ausztria bányásztársadalmának is, amely a szeptemberben megtartott hagyományos leobeni bányásznapi keretében nyilvánította impozáns módon ragaszkodását az Alma-Materhez.

Ezek az események gondolkodásra kell, hogy készítsenek bennünket.

Mert nekünk is volt egy ősi főiskolánk, amely közel 200 esztendeig álta meg minden viharok dacára derekasan, sőt, egyre-növekvő tekintéllyel a helyét az európai műszaki felsőoktatás szolgálatában.

Hogy miért kellett máról-holnapra megszűnnie és beleolvadnia a mai József Nádor Műegyetem igen laza kapcsolatokkal bíró kötelékébe, — amikor meggyőződésünk szerint sem az erdőgazdaságnak, sem pl. az állatorvosi oktatásnak, de talán más kívülről bevont karoknak sem jelenthet, különleges kívánalmaikra való tekintettel, fokozottabb fejlődési lehetőséget a mostani keret — arról ma nem kívánunk vitatkozni.

A boldog és gazdag békeidők nagy agrárminisztere, *Darányi Ignác*, a tagadhatatlanul legjobban egymásra utalt két szakmának, a mezőgazdaságnak és erdészetnek egyesítésére sem tudta egykönnyen elszánni magát a tervbevett főiskolai reformmal kapcsolatosan, mert az volt a meggyőződése, hogy az olyan, *a gyakorlati életre messze kiható kérdés*, amely alapos megfontolást és minden részletre kiterjedő gondosságot, tehát időt, türelmet és anyagi áldozatokat igényel.

Mindnyájan emlékszünk rá, milyen váratlanul indult meg régi főiskolánk szanálása, mennyire siettették a tárgyalásokat és mennyi fájdalmas kérdés maradt elintézetlenül.

A befejezett tényekkel szembeszállni szelmalomhare lenne, de szakunk boldogulása érdekében kötelességünknek tartjuk, hogy a legéberebb figyelemmel kísérjük felsőoktatásunknak a megváltozott viszonyok között való munkáját és — életképességét.

Mert csak a magyar mezőgazdaság egyetemének életkérdéseit ismerjük el döntő súlyúaknak a szakoktatás szempontjából is! És amennyiben a kibővült Műegyetem be tudja váltani mindazokat az ígéreteket, amelyek bölcsőjénél korszerűbb és maradandóbb értékekkel bíztatták a magyar erdőmérnökképzés töretlen emelkedéséért aggódókat, bizonyára mi leszünk az elsők, akik ezt őszinte örömmel hirdetni fogjuk.

De tartunk tőle — ezt meg kell nyíltan mondanunk —, hogy ősi főiskolánk önállóságának megszüntetésével *nem állt meg a leépítő törekvés* és egységesítés, takarékoság, vagy egyéb szempontok kedvéért az erdőmérnöki osztálynak további áldozatokat is kell hoznia.

Már pedig ez az a körülmény, amely mellett nem mehetünk el szótlánul!

Mert körülöttünk minden országban — még azokban is, amelyek tőlünk kapták erdészeti kultúrájukat — bámulatraméltó munka folyik a gazdasági ágak belterjességének kiépítésére és ennek megfelelően a szakoktatás elméleti és gyakorlati elmélyítésére!

Közoktatásunk legfőbb intézői nem kívánhatnak további eredményeket sem a tanszékek számában, sem a tantárgyak megosztásában az erdőmérnöki osztálytól, mert az ilyen törekvés nemcsak, hogy nem szolgálja a fejlődés ügyét, hanem a különleges erdészeti érdekek súlyos veszélyeztetését jelenti.

A bányamérnöki kar sokkal közelebb áll a műegyetemi szervezethez, mint egy gazdasági irányú főiskola és Leoben példájából mégis azt látjuk, hogy a szakoktatás egységének még csekélyebb esorbítása is elég ok volt a jól bevált régi rendszerhez való visszatéréshez.

Mert nem minden újítás jelent haladást. Az osztrák kormányban volt annyi bátorság és bölcsesség, hogy levonta a hibás

lépés következményeit és nem várákozott egy percig sem a jóvátétellel.

Ezért érdemes a leobeni példát megjegyeznünk. Hogy érvelhessünk vele, ha szükség lesz rá!

M.

A tavaszi fagyok hatása a luefenyőcsemetékre. Lettország erdészeti kísérleti állomásának munkaterve keretében *Jurevičz* beható vizsgálatokat folytatott a késői fagyok körülményeinek és hatásának számszerű megállapítására.

Az eredmények részben általánosan ismert tényeket erősítettek meg, de számos eddig nem tudott vonatkozásra is világosságot vetettek.

A legnagyobb a fagyveszély mindig a teljesen szabad területen; ebből a szempontból a nagy tarvágások határozottan hátrányosak. A 30—40 m széles vágásterületen még nem észlelhető fagykár, 50—60 m szélesség mellett a vágás közepén 29%, 200 m szélesség mellett pedig már 38—69% volt az elfagyott csemeték száma.

A fedetlen organikus talajon a fagyveszély sokkal nagyobb, mint az ásványi talajon; előbbin még a 3 éves csemeték is könnyen elfagynak.

A gyomnövények kitűnő védelmet szolgáltatnak a fagyveszély ellen.

Hasonlóképpen hasznosak a lombesemeték is, ha kellő sűrűségben állanak az apró lucsesemeték felett. A fán maradt levelek elősegítik a védőhatást.

A felvidéki erdőgazdálkodás számokban. A „Slovenský denik“ című pozsonyi lap részletes tudósítást közöl a szlovenszkói tartománygyűlésnek október 30-án *Ország* elnök vezetése alatt tartott üléséről, amely főleg erdőgazdasági kérdésekkel foglalkozott.

A tartományi tanácshoz a közönség köréből, sőt a községi képviselőtestületek részéről is sok panasz futott be az erdőterület rohamos apasztása miatt.

A tartományi tanács megállapította, hogy ezek a panaszok csak részben indokoltak. Igaz ugyan, hogy a háborút közvetlenül követő években földbirtokreform céljaira nagyobb mértékű erdőirtás folyt, de ez sem apasztotta lényegesen a Felvidék erdőszűlségét.

Szlovenszkóban az erdőterület összesen 1,632.000 ha-t tesz ki, amelyből az 1918—1928. terjedő időben 34.620 ha-t vettek igénybe szántóföld, rét és belsőségek céljaira, az összes erdőterületnek tehát alig 2,1%-át.

Az 1930—1936. években az erdő apadása azonban már csak 0,02%-ot tett ki, amivel szemben nagyobb lendületet vett a kopár és terméketlen területek befásítása.

Az erdőterület legnagyobb csökkenése a legsűrűbben lakott vidékekre (Námeszto 4.7%, Rimaszombat 4%, Losonc 2.7%) esik, de vannak olyan járások is, ahol szaporodás mutatható ki (Nagybiccse 3%, Garamberzenca 2.1%).

Jelenleg az évi vágásterület átlagosan 21.636 ha-t tesz ki 5 millió m³ fatömeeggel. Ezzel szemben 1936-ban csak 14.739 hanyi terület használtatott ki 3.600.000 m³ fatömeggel, ami 30%-os megtakarítást jelent.

Hangsúlyozza azonban a jelentés, hogy földbirtokpolitikai célokból bizonyos erdőterületeket a jövőben is át kell engedni mezőgazdasági célokra, mert a lakosság megélhetése — tekintettel a kevés mezőgazdasági területre, amelyből pl. Szlovenszkóban egy földművesre csak 1 ha esik. — csak így lesz biztosítható. Nemzeti szempontból pedig minden kivándorlást meg kell akadályozni.

Az apácalepke-hernyó rágásának hatása a lucfenyő növedékére. Igen érdekes vizsgálatok eredményeiről számol be *Sreinerts*, amelyekhez az anyagot az apácalepke által erősen megtépázott lettországi fenyvesek szolgáltatták.

A növedék-veszteség a fenyők tűinek lekopasztása következtében áll be és minimumát a pusztítás utáni első, második, sőt néha csak a harmadik évben éri el. A II. és III. korosztályhoz tartozó törzsek növedék-vesztesége sokkal nagyobb, mint az idősebb fáké.

A korona újból való kifejlődése után a körlap folyó-növedéke fokozatosan emelkedik; a II. és III. korosztály törzseinél 3—4 év múlva, az idősebeknél azonban csak 6—8 év múlva éri el a rágás előtti mértéket. Az utána következő 10 esztendőben rendszeren még fokozódik is a növedék és a fiatalabb törzseknél néha 100%-os, az V—VII. korosztályban azonban csak 30% többletet eredményez.

Legérdekesebb jelenség, hogy a növedék a koronában a leg-erőteljesebb és néha kissé élénkebb a törzs legalsó részén is. Ez magyarázza, hogy a körlap növedéke nagyjában alulról fölfelé emelkedik a törzs mentén.

Csapágyak sajtolt fából. Az oroszországi mezőgazdasági gépkísérleti állomáson hosszas kísérletek folytak a fa gépészeti alkalmazhatóságának megállapítására vonatkozólag.

A vizsgálat nyír-, erdeifenyő- és tölgyfára terjedt ki; az összehasonlításhoz bronzot és acélt használtak.

A csapágy számára kijelölt faanyagot előbb 2%-os kénsavfürdőben főzték, azután 10% víztartalomra kiszáritották, majd 80 C°-ra felmelegítve 160—300 kg/cm² nyomás alatt sajtolják és olajjal telítették.

Legjobban megfelelt a célnak a nyírfa, amely még a bronzöntvényvel szemben is kisebb súrlódási koefficiens-t mutat.

Mindenesetre figyelemreméltó, milyen felhasználási lehetőségeket nyújtanak a fa nagyszerű adottságai.

A fagáz kötelező használata — Franciaországban. Nem lehet megdöbbenés nélkül olvasni azokat a híradásokat, amelyek más nemzetek előrelátását dicsérik.

Lápunk hasábjain többször szóba hoztuk a fagázkérdést és mindannyiszor leszögeztük azt a veszedelmet, amely a hazánkban tapasztalható közöny miatt fenyeget bennünket.

Franciaországban most törvényjavaslat készül a fagáz alkalmazásának erélyesebb felkarolására, mert az ország 6—8 millió tonna évi olajfogyasztása. — amely majdnem teljes egészében csak külföldi behozatal útján nyerhet fedezetet — Damokles-kardként függ a nemzet honvédelmi biztonsága fölött.

A törvényjavaslat kötelezni akarja az összes gépjárműtulajdonosokat, akik 10-nél több autót tartanak, hogy kocsiparkjuknak 10, esetleg 20%-a fagáz-üzemű legyen, tekintet nélkül arra, hogy személy- vagy tehergépkocsiról van szó.

Görögország visszatér a fa-talpfához. Az alig 18%-os erdő-sültséggű Görögország faellátása csak tetemes behozatal segítségével oldható meg. Ezért történt, hogy néhány év előtt a kormány vasból készült vasúti talpfák bevezetését határozta el.

A gyakorlat azonban azt igazolja, hogy ezek a vastalpfák viszonylag is sokkal drágábbak és a kocsik olyan mértékű rongálását okozzák, hogy a további gyártásukat megszüntették és fokozatosan ismét a régi faanyaghoz térnek vissza.

Németországban nem szabad lucfenyőből bányafát termelni! Az egyre fenyegető nyersanyaghiány erélyes lépésre készítette a német kormányt.

A cellulózegyártás kielégítéséhez minden legkisebb mennyiségű fenyőfára, elsősorban lucfenyőre szükség van.

Bányának pedig jó az eddig tekintetbe sem vett lomblevelű fák minden fajtája.

Ezért a német kormány folyó évi szeptember hó 30-ról kelt rendeletével az egész országra kiterjedő hatállyal megtiltotta a lucfenyőnek bányafa céljaira való feldolgozását. A rendelet megszegőit szigorú büntetés sújtja.

Értesítjük az érdeklődő erdőmérnökhallgatókat, hogy a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet a lapunk legutóbbi számában hirdetett pályázatát f. évi november hó 30-áig meghosszabbította.